

ותפול ותזיק.

הגמרא מביאה מחלוקת נוספת אודות גדרי הפטור בנפילה זו
מתשלומי ההיזק: **אמר רב כהנא**, לא שנו שפטורה מלשלם את מה
שאכלה בנפילתה, **אלא** על מה שאכלה באותה ערוגה מיד, שכיון
שנפלה וראתה תבואה תחתיה לא יכלה לעצור בעצמה שלא
לאוכלה, ואנוסה היא, **אבל** אם הלכה מערוגה לערוגה ואכלה
מערוגה אחרת, משלמת בערוגה השניה כל מה שהיזקה. **ורבי יוחנן**
אמר, אפילו הלכה מערוגה לערוגה, ואפילו כל היום כולו היא
מהלכת בגינה ואוכלת, פטורה, עד שתצא ותחזור לדעת הבעלים.
מביאה הגמרא ביאור לדברים אלו: **אמר רבי פפא**, לא תימא – אל
תאמר שהכוונה היא עד שתצא לדעת הבעלים, שידעו שיצאה
מהגינה, ותחזור לדעת הבעלים שלא נעל בפניה כראוי, **אלא כיון**
שיצתה לדעת הבעלים מהגינה אף על פי שחזרה שלא לדעת
הבעלים, שנעל בפניה כראוי ויצאה, חייב, **מאי טעמא** – מפני מה הוא
חייב אפילו שמר כראוי, **דאמר ליה בעל התבואה**, כיון דילפא –
שלמדה לאכול שם, **כל אימת דמשתמטא להתם רחמא** – כל זמן
שהיא יכולה להשמט לשם היא הולכת, והיה עליך לשומרה שמירה
מעולה:

שנינו במשנה, **ידדה הבהמה בדרבה** שלא נפלה, והיזקה באכילת
ערוגה בשדה, **משלמת מה שהיזקה**:

הגמרא מביאה ספק אודות דרך ההיזק: **בעי** – נסתפק רבי ורמיה, **ידדה**
הבהמה בדרבה לשדה, וילדה שם, והיזקה את הגדל שם **כמי לידה**
שיצאו ממנה, מהו שיתחייב בעליה בנזיקה, **אליבא דמאן דאמר** – לפי
הסובר שכל נזק שתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב, **לא תיבעי**
לך – אין לך להסתפק, שודאי הוא חייב בנזיקה, שהרי תחילתו
בפשיעה, שהיה לו לשומרה שלא תרד ותאכל, וסופו באונס שלא
היה יודע שתלד שם, וגם באופן זה חייב. **כי תיבעי לך** – מה שיש
להסתפק הוא **אליבא דמאן דאמר** – לפי הסובר שתחלתו בפשיעה
וסופו באונס פטור, ומצד זה יש לפטרו כאן, **מאי** – מהו הדין בזה,
מי אמרינן – האם אנו אומרים שבין שתחלתו בפשיעה וסופו
באונס, פטור, או דלמא – או שמא נאמר חקא – כאן שונה הדבר, ויש
לחייבו, שכולה בפשיעה הוא, **דכיון דקא חזי דקריקה לה למילד**
איבעי ליה לנפורה

רב לא מבעיא קאמר – אמר את דבריו בדרך של אין צריך לומר.
דהיינו, לא מבעיא – אין צריך לומר שאם אכלה מתבואת הגינה
דמשלמת מה שנהנית באכילתה זו, אף שלא פשע בשמירתה כלל,
שהרי סוף סוף נהנית, ובוזה רק בנפילה היתה אנוסה ולא באכילתה,
אבל אם נפלה ונהנתה רק במה שהגנה עליה התבואה שלא
תחבל, שבוה גם בהנאתה היתה אנוסה, ולא התכוונה להנאה זו כלל,
אימא – בזה הייתי אומר שבעל השדה כמבריח ארי מנכסי חבירו
הוא, שאין בעל הנכסים צריך לשלם לאותו אדם שהבריחו, כיון
שמצוה עשה, וכן כאן הצילה התבואה את הבהמה ומנעה ממנה נזק,
ומה שנהנית נמי – גם כן לא משלם, קא משמע לן – משמענו רב
שבמקרה זה עליו לשלם את הנאת הבהמה. שואלת הגמרא: ואימא
קבי נמי – ומדוע לא נאמר שאכן כך הוא, שבעל התבואה כמבריח
ארי מנכסי חבירו הוא ולא ישלם דבר. משיבה הגמרא: חלוקים
המקרים ביניהם, שמבריח ארי מנכסי חבירו מדעתו הוא שעשה כן,
ועל כן אין לו לקבל על כך שכר, ואילו האי – זה שהופסדה תבואתו
כאשר נפלה הבהמה עליה, לאו מדעתו היה הדבר, ועל כן יקבל את
שכרו על כך. אי נמי – חילוק נוסף, שמבריח ארי מנכסי חבירו לית
ליה פסידא – לא ניזוק בהברחה זו, ועל כן לא יקבל שכר, ואילו האי
– זה שנפלה הבהמה על תבואתו אית ליה פסידא – יש לו הפסד בכך,
שנתמעכה התבואה ונרמסה.

הגמרא מבררת מהי נפילת אונס שפטור בה על ההיזק ואינו חייב אלא
על הנאתה: **הכי** – באיזה אופן נפל לגינה. מביאה הגמרא מחלוקת
בדבר: **רב כהנא אמר**, מדובר כאן שהיזקה הבהמה במימי רגליה
כאשר היתה מהלכת ברשות הרבים, שזהו אונס שאין להעלותו על
הדעת ולהשמר ממנו. **רבא אמר**, מדובר כאן שדחפתה חבירתה.
הגמרא מבארת את המחלוקת: **מאן דאמר** – רבא שאמר שהמדובר
שדחפתה חבירתה, כל שכן שהיזקה במימי רגליה נחשב לדעתו
אונס, ופטור בעל הבהמה על נפילה זו. **ומאן דאמר** – ורב כהנא שאמר
שמדובר שהיזקה במימי רגליה, משום שלדעתו רק זה נחשב אונס,
אבל אם דחפתה חבירתה, פשיעה, ומשלמת כל מה שהיזקה, ולא רק
מה שנהנתה בנפילה באכילה או בחבטה. והטעם לדבר הוא דאמר
ליה בעל התבואה לבעל הבהמות, איבעי לך עבדתי חקא חקא – היה
לך להעביר את אחת, בכדי שלא יאירע כן שתודחף אחת את חברתה

אגרות קודש

בי"ה, ט"ז תמוז, תשי"ח

ברוקלין.

שלום וברכה! זה מזמן נתקבל מכתבו אודות לימודו עם מר... שי' ובודאי ממשיך בזה וכן
משתדל להמשיכו יותר בעניני חב"ד עיי השתתפותו בהתועדות וכיו"ב הנקרא בשם הכללי, דעם ארום
פון חסידות, ובטח יודיע מהיתקדמות הענינים.

ובמ"ש אודות סדר לימוד, הנקודה הכללית בזה מתאים להודעת חז"ל, במקום שלבו חפץ,
והרי תוה"ק רחבה מני ים, הלכה ואגדה כו' יש למצוא מקומות שלבבו של הנ"ל חפץ בהם, ובודאי
למותר לבאר שעכ"פ אחד הלימודים צ"ל בתורת חסידות חב"ד אשר רחבה היא כנ"ל וגם שימצא
ענינים שלבו חפץ, וכן לעוררו ע"ד הקריאה ולימוד בשיחות, ובטח השגת הנ"ל מספיקה די ויותר
שיקראם בעצמו ורק דבר הקשה יביא לפניו ולפני כל אלו העוסקים בתורת החסידות בקביעות.

המחכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

בבא קמא דף נח עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קעג

וְלֹא־סִמְטוּרֵי בִגְנָה – כיון שרואה הוא שהיא קרובה ללדת היה לו
 לשומרה ולהזהר בה, שמא תזיק בלידתה, ופשע במה שלא שמרה.
 אומרת הגמרא: תִּקְוָה – יעמוד הספק כמות שהוא, שלא הוכרע;
 שנינו במשנה 'כִּיצַד מְשַׁלְמֵת מֶה שֶׁהִיָּקֶה' וכו', שאם אכלה ערוגה
 בשדה, 'שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה',
 שאין שמים רק את הערוגה שאכלה כמה נפטרה בדמיה, שאז ישלם
 סכום רב, אלא שמים שטח בית סאה שבו הערוגה, בכמה ירד ערכו
 בגלל נזק הערוגה, ובאופן זה הוא משלם פחות, מאחר שבקניית בית
 סאה אין ערכה נפחת הרבה אם חסרה בה רק ערוגה אחת:
 מבררת הגמרא: מָנָא הִנֵּי מִלֵּי שֶׁכֹּהּ הִיא הַשּׁוּמָא. אָמַר רַב מִתְנָה,
 דְּאָמַר קָרָא (שמות כב ד) לגבי נזק של אכילת בהמה בשדה, 'וְיִבְעַר
 בְּשָׂדֶה אַחֶר' מִלְּמֹד שְׁשִׁמִּין אֶת הַנּוֹק עַל גַּב – אגב שָׂדֶה אַחֶר, ולא
 לפי נזקה של אותה ערוגה שאכלתה לבדה. שואלת הגמרא: הֲאִי
 'וְיִבְעַר בְּשָׂדֶה אַחֶר' מִכַּעֲי לִיהַ לְאִפְסָקִי – למעט בהמה שהזיקה
 באכילתה ו- 'שין' או אגב דילוכה ו- 'רגל' בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים שִׁפְטוּרָה,
 ואין ניתן לדרוש גם דרשה זו. מיישבת הגמרא: אִם כֵּן שֶׁלֹּא בֹא הַפְּסוֹק
 ללמד אלא לאותה דרשה, לְכַתּוּב רַחֲמָנָא 'וְיִבְעַר בְּשָׂדֶה חֲבִירוֹ' אִי
 נָפִי 'וְיִבְעַר שָׂדֶה אַחֶר', מֵאִי – למה כתבה 'וְיִבְעַר בְּשָׂדֶה אַחֶר' הרי זה
 בא ללמד שְׁשִׁמִּין אֶת הַנּוֹק עַל גַּב שָׂדֶה אַחֶר. שואלת הגמרא: וְאִמָּא
 בּוֹלִיָּה לְהָכִי הוּא דְּהָתָא – ושמא נאמר שכל הפסוק בא ללמד רק
 זאת, ולא לפטור נזקים אלו ברשות הרבים, ואם כן לְאִפְסָקִי – להוציא
 ולפטור נזקים אלו בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים מִנֶּלְךְ – מהדין ללמד. מיישבת
 הגמרא: אִם כֵּן שֶׁלֹּא בֹא הַכְּתוּב אֵלָּא ללמד שהשומא אגב שדה אחר,
 לְכַתּוּבֵיהּ רַחֲמָנָא – שהתורה תכתוב פסוק זה גַּב־ אצל דין התשלומין
 דלחלן בפסוק, שכן תאמר התורה, 'מִיִּטֵּב שְׂדֵהוּ וּמִיִּטֵּב בְּרִמּוֹ יִשְׁלֵם
 בְּשָׂדֶה אַחֶר', שישלם מהטוב בנכסיו עבור הנזק לפי ערכו לעומת
 שדה אחר, לָמָּה לִי דְּכַתּוּבֵיהּ רַחֲמָנָא דִּין זה של השומא גַּב־ אצל
 'וְיִבְעַר' שעוסק בתיאור הנזק עצמו. שְׁשִׁמֵּה מִיָּדָה שיש ללמוד מהפסוק
 תִּתְּנֵהּ, האחד שפטור ברשות הרבים ולכן נכתב 'שדה אחר' כאן ולא
 להלן בתוך ענין התשלומין, והשני שהשומא נעשית אגב שדה אחר
 ולכן נאמר 'בשדה אחר' ולא 'בשדה חבירו' או 'שדה אחר'.
 הגמרא דנה כיצד היא שומא זו. מבררת הגמרא: הִכִּי שְׁיִימִין – כיצד
 שמים את אותה בית סאה שבמשנה, שבה מחשבים את נזק הערוגה.
 הגמרא מביאה מחלוקת דבר: אָמַר רַבִּי יוֹסֵף בְּרַחֲמֵינָא, שמים את
 בית הַסָּאָה לפי ערכו כשהוא בְּשִׁשִּׁים סָאִין, שאם ישומו בית סאה
 לעצמו, יפסיד המזיק, משום שבית סאה הוא שטח מועט ואינו מצוי
 להמכר, ולעניים שאין ידם משגת לקרקע גדולה הוא נמכר ביותר
 מערכו. ולכן אין לחשב כן, אלא יש לחשב מחיר קרקע גדולה של
 שישים סאים, ולחלק את מחירה לשישים כדי לדעת את מחירה של
 סאה, ושוב יש לחשב כמה יורד ממחיר זה בנזק הערוגה. רַבִּי יִנְאִי
 אָמַר, מחשבים תִּרְבֵּב – חצי סאה, בְּשִׁשִּׁים תִּרְבֵּבִים, דהיינו בשלושים
 סאים, שאין משערים בשישים סאים, שהיא שדה גדולה מדי מכדי
 שיקנה אותה אדם בינוני וקטנה מדי בשביל המשופע בנכסים, ולכן אין
 קונים מצוים לה וערכה נמוך ואם יחשבו בה יפסיד הניזק, אלא
 מחשבים סאה בשלושים סאים שזהו גודל שדה לאדם בינוני. תוֹקֵנָה
 אָמַר, מחשבים קֶלַח שאכלה, דהיינו את הערוגה, בְּשִׁשִּׁים קֶלַחִים
 כמותו, כמה ערך הנזק בשטח הגדול ממנו פי שישים. מקשה הגמרא
 מברייטא: מִיתִיבִי, אָבְלָה קֵב או קִבְיִים, אִין אוֹמְרִים תִּשְׁלֵם דְּמִיתִין
 לפי ערך של קב או קביים בשוק, אֵלָּא רֹאִין אוֹתָהּ – את הערוגה,
 בְּאִילוֹ הִיא עֲרִינָה קִטְנָה וּמִשְׁעָרִים אוֹתָהּ. מֵאִי לָאוּ – האם אין
 הכוונה שמשערים אותה בַּפְּנֵי עֲצָמָה ולא אגב כמות גדולה יותר,
 וקשה על כל הדעות האמורות ששמים בשישים. דוחה הגמרא: לֹא,
 הכוונה שמשערים אותה בְּשִׁשִּׁים כאחת מהדעות הנזכרות.
 הגמרא מביאה דינים נוספים בשומא זו: תִּנּוּ רִבְנָן, אם אכלה קב או
 בית כור, אִין שְׁמִין אֶת שווי הקב שאכלה, מִפְּנֵי שֶׁבֶכֶךְ הוּא מְשַׁבְּחִיהּ
 – גורם לו להרויח, וְלֹא שמים את שווי בֵּית כּוֹר שאכלה, מִפְּנֵי

שְׁפִינְיָנָא – גורם לו להפסיד. מבררת הגמרא: מֵאִי קָאָמַר – מהי כוונת
 הברייטא, אָמַר רַב שְׁפָא, הֲכִי קָאָמַר, אִין שְׁמִין קֵב שאכלה מה שוויו
 בְּתוֹךְ כְּמוֹת של שְׁשִׁים קִבְיִים – שאין מחשבים כמה ערך שישים קבים
 וישלם אחד חלקי שישים ממנו, מִפְּנֵי שְׁמִשְׁפִּית – מרויח המזיק
 שמשלם רק מעט, כי כמות של שישים קבים אינה נמכרת, שהיא
 גדולה מדי בשביל עני ומועטת מדי בשביל אדם בינוני וכל שכן אדם
 עשיר, ועל כן מחירה נמוך וחישוב הנזק יהיה מועט. ועוד, שאין חסרון
 של קב ניכר בכמות שישים קבים. אלא שמים קב בסאה, וסאה בשישים
 סאים, וכך ישלם. וְכֵן לֹא שמים בֹּרַשׁ שאכלה מה שוויו בְּשִׁשִּׁים בּוֹרִין,
 מִפְּנֵי שְׁפִינְיָנָא – מפסיד המזיק שמשלם הרבה, שאדם המשופע בנכסים
 ורוצה קרקע גדולה של שישים כור מוכן לשלם עליה יותר מערכה,
 ועל כן מחיר הכור יהיה יקר יותר. ועוד, שחסרון של כור בשטח של
 שישים כורים הוא ניכר מאוד. ועל כן באופן שאכלה כור שמים כל
 סאה ממה שאכלה בשישים סאים, וכך ישלם.
 הגמרא מביאה דחייה לביאור זה: מִתְקַרְקֵה לֵה רַב הוּנָא בְּרַ מְנֻתָה, הֲאִי
 – מה שנאמר בברייטא 'וְלֹא בֵּית כּוֹר', 'וְלֹא בֹרַשׁ' מִכַּעֲי לִיהַ – צריכה
 היתה לומר, כפי שאמרה מתחילה 'אין שמים קב' ולא אמרה 'בית קב'.
 הגמרא מביאה פירוש אחר: אֵלָּא אָמַר רַב הוּנָא בְּרַ מְנֻתָה מְשַׁמִּיָּה
 דְּרַב אֲחָא בְּרִיָּה דְּרַב אִיקָא, הֲכִי קִתְּנֵי, אִין שְׁמִין קֵב שאכלה בַּפְּנֵי
 עֲצָמָה, כמה שווי בשוק, מִפְּנֵי שְׁמִשְׁפִּית – שמרויח הניזק ומפסיד
 המזיק, שערכו רב מאילו יניחם אגב שטח גדול יותר, וְלֹא שמים קֵב
 זה בְּשִׁשִּׁים גֹּדֹל של בֵּית כּוֹר כמה שווי מתוך בית כור, מִפְּנֵי שְׁפִינְיָנָא –
 מפסיד הניזק ומרויח המזיק, שערכו אינו כלום, שאין קרחת של קב
 ניכרת בשטח גדול כזה, אֵלָּא שמים בְּשִׁשִּׁים.
 הגמרא מביאה מעשה בענין זה: הוּנָא נִבְרָא דְקָץ קִשְׁבָּא מִחֲבִירֵיהּ –
 שקצץ דקל של חבירו, אָתָּא – בא הניזק לְקַמִּיָּה דְרִישׁ גְּלוּתָא – לפני
 ראש גלוּתָא ו- ראש הגולה, הממונה על היהודים, אָמַר לִיהַ רִישׁ
 גְּלוּתָא, לְרִידֵי תוֹי לִי – אני ראיתיו את אותו דקל, וְתִלְתָּא תִּלְתָּא
 בְּקִנְיָא הוּוּ קִיָּיִי – היו שם שלושה דקלים יחדיו, וְהוּוּ שְׁנוֹ – ושוויו
 שלשתם יחד היה מֵאָה זוּזִי, על כן יוֹל תֵּב לִיהַ – לך ותן לו תִּלְתַּין
 וְתִלְתָּא וְתִלְתָּא – שלושים ושלושה זוזים ושלש. אָמַר אותו מזיק, גַּב־
 רִישׁ גְּלוּתָא דְדָאִין דִּינָא דְפָרְסָאָה לָמָּה לִי – מה לי ללכת אצל ריש
 גלוּתָא הָדֵן דִּינָא של פרסים, שאינו דין תורה. אָתָּא לְקַמִּיָּה – בא לפניו
 דְּרַב נַחֲמָן, אָמַר לִיהַ רַב נחמן שישום את שווי הדקל מה ערכו כשהוא
 בְּשִׁשִּׁים דקלים, וכך ישלם. אָמַר לִיהַ רַבָּא לרב נחמן, אִם אָמְרוּ בְּנִזְבִּין
 מְמוֹנָה, דהיינו כשממונו הזיק, כגון בהמתו, שמקילים ושמים את נזקו
 בשישים, האם יש להוכיח מזה שִׁאֲמָרוּ ויקלו כן גם בְּנִזְבִּין גּוֹפֵה,
 דהיינו כשהזיק בעצמו בידיו. אָמַר לִיהַ אֲבִי לְרַבָּא, בְּנִזְבִּין גּוֹפֵה
 שאמרת ששמא בהם אין מקילים לשום בשישים, מֵאִי דְעֵתִיךְ – מהדין
 למדת לומר זאת, דְּתִנְיָא, הַמְכַבֵּיר – המשחית ומכלה בְּרִמּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ
 כשפירתו עדין סְמִידָה ואינם גמורים, רֹאִין אוֹתוֹ – את מה שהזיק
 בְּמָה הִיָּתָה יָפָה – שוה קוֹדֵם לָבֵן – לפני שהזיק, וְכִמָּה הִיא יָפָה עֵתָה
 לְאִתְּרָא מִכָּאֵן – לאחר שהזיק, עד כאן דברי הברייטא. וְאִילוֹי שִׁשִּׁים
 את נזק בְּשִׁשִּׁים לֹא קִתְּנֵי בברייטא, ומה צרית ללמוד שאין קולא זו
 בנזקי גופ. אמנם קשה, אֲטוּ גַב־ בְּהִמְתָּו נָפִי מִי לֹא תִנְיָא כִי הֲאִי
 גְּוִוְנָא – האם לא שנינו גם לגבי בהמה ברייתא שמדברת באופן זה
 שבהמה הזיקה ולא נאמר בה ששמים בשישים, דְּתִנְיָא, בהמה
 שֶׁקִּמְתָּה – תחתה וכלתה נִמְצֵיָה – עץ צעיר, רַבִּי יוֹסֵף אָמַר, גְּוִוְרִי
 גְּזִירֹת – מטילי קנסות שְׁבִירֵיזְשִׁילֵם, והם חנן ואדמוּן בן אבישלום,
 אוֹמְרִים, אם הזיק נִמְצֵיָה בַת שְׁתָּנָה משלם שְׁתֵּי בָּקָה, ואם היא בַת
 שְׁתֵּי שָׁנִים משלם אַרְבָּעָה בָּקָה. אָבְלָה חֲזִיז – שחת, דהיינו שעדיין לא
 צמחה דיה, רַבִּי יוֹסֵף הִגְלִילִי אָמַר, נִידוֹן ונחשב הנזק בְּמִשְׁוִוִּיר שָׁבוּ
 – לפי מה שיהיה ערך מה שנשאר בערוגה בימי הקציר ישערו כמה
 הפסידו שהיה יכול להוסיף ולגדול. וְכִקְמִים אוֹמְרִים, רֹאִין אוֹתָהּ
 בְּמָה הִיָּתָה יָפָה ושוה הזיקה לקרקע עד השחת וְכִמָּה הִיא יָפָה ושוה עֵתָה
 ללל השחת, ומה שנתמעטו דמיה משלם.